
УДК 047.31 + 811.6

МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ „СЛОВАЦЬКО-УКРАЇНСЬКІ ВЗАЄМИНИ В ГАЛУЗІ МОВИ, ЛІТЕРАТУРИ ТА КУЛЬТУРИ”

12–14 вересня в Пряшівському університеті в Пряшеві (Словаччина) відбулася міжнародна наукова конференція „Словацько-українські взаємини в галузі мови, літератури та культури”, присвячена 90-річчю з дня народження визначного українського мовознавця в Словаччині, діалектолога, автора теоретичних і практичних засад створення регіональних атласів українських говорів Східної Словаччини, педагога, кандидата наук і доцента **Василя Латги**.

Конференцію організували: кафедра україністики Інституту русистики, україністики та славистики філософського факультету Пряшівського університету; Центр ексцелентності: лінгвокультурологічний і тлумачно-перекладацький центр філософського факультету Пряшівського університету; Центр україністики філософського факультету Пряшівського університету та Громадське товариство IDENTITA, засноване при кафедрі україністики Інституту русистики, україністики та славистики філософського факультету Пряшівського університету в Пряшеві.

Конференцію відкрито пленарним засіданням, яке вела відповідальний організатор конференції, завідувач кафедри україністики, доктор **Ярміла Кредатусова**. З вітальним словом до гостей та учасників конференції звернулися організатори конференції: заступник декана з наукової роботи філософського факультету (який є другим найстарішим філософським факультетом у Словаччині) Пряшівського університету, професор, доктор **Вера Жемберова**; голова організаційного комітету конференції, директор Інституту русистики, україністики та славистики, професор, доктор **Марія Чіжмарова**; директор лінгвокультурологічного і тлумачно-перекладацького центру філософського факультету Пряшівського університету, професор, доктор **Йозеф Сіпко**;

© Л.П. КИСЛЮК, 2012

віце-консул Генерального консульства України в Пряшеві **Світлана Богданова** зачитала привітання від Генерального консула України в Пряшеві, професора **Ольги Бенч**.

Головну доповідь „**Особистість В.П.Латти і його наукові досягнення в галузі діалектології**” на пленарному засіданні виголосила професор, доктор **Зузана Томашівна Ганудельова**, учениця, соратниця і послідовниця ідей Василя Петровича Латти в галузі діалектології. Доповідачка детально розповіла про нелегку долю українця, якому довелося у часи воєнного лихоліття та повоєнних тяжких років виживати та водночас здобувати освіту: Василь Латта навчався у Віденському політехнічному інституті, Братиславському та Ленінградському університетах. В.П. Латта вивчав українську етнографію, здійснював діалектологічні експедиції в українські села Східної Словаччини, внаслідок яких розробив теоретичні засади створення регіональних лінгвістичних атласів мовного порубіжжя, зокрема принципи картографування і побудови атласу українських говірок Східної Словаччини. Напружена праця підірвала здоров'я дослідника, й у 44-річному віці життєвий шлях В.П. Латти обірвався. Лише через 26 років після смерті, у 1991 році завдяки співпраці професора, доктора Івора Рінки, професора, доктора, директора Музею української культури у Свиднику Мирослава Сополіги та доцента, доктора Зузани Ганудель, після доопрацювання й доповнення „Атлас українських говорів Східної Словаччини”, який охоплює систему і структуру українських говорів Східної Словаччини на всіх мовних рівнях, видано друком.

Проте, метою конференції було не лише згадати про особистість В.П. Латти та його наукові досягнення, а й охопити широку проблематику наукових досліджень у сучасних українській та словацькій літературних мовах, зокрема в зіставному аспекті, проблематику літературознавчих, перекладознавчих досліджень, зокрема, теоретичні й практичні питання художнього та наукового (спеціального) перекладу; а також актуальні питання теорії і практики освіти та навчання, зокрема проблеми викладання української мови як іноземної.

Робота конференції тривала у трьох секціях. Учасники конференції представляли Словаччину, Україну та Білорусь, а тематичний спектр їхніх доповідей охоплював проблематику більшості західних та східних слов'янських мов та культур. Доповіді могли бути виголошеними будь-якою слов'янською мовою. Загалом заслухано 27 доповідей українською, словацькою, білоруською мовами, а в перервах учасники спілкувалися також польською, російською, чеською мовами.

Першу секцію „**Мовознавство, методика викладання**” представлено доповідями словацьких та українських учасників, викладених відповідно словацькою та українською мовами. **Івор Рінка** (Словаччина, Пряшів) виголосив доповідь „**Розподіл слов'янських мов у справі Павла Йозефа Шафарика**”; **Іван Сабаш** (Україна, Ужгород) доповів „**Про зв'язки лемківських говірок із закарпатськими та іншими українськими в лексиці**”; **Любомір Белей** (Україна, Ужгород) запропонував тему

„Про періодизацію мовознавчої творчості Юрія Шевельова”; *Софія Соколова* (Україна, Київ) розповіла про „Шляхи підвищення лінгво-красназавчої професійної компетенції українців під час навчання в літній школі для викладачів української мови як іноземної в Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова”; *Олена Шимко* (Україна, Ужгород) виголосила доповідь „*Національна ідентифікація українців та мова конфесійного спілкування*”. Після перерви роботу секції продовжили учасники із Нітри (Словаччина): *Людмила Устюгова* „Історичні чергування приголосних в українській та словацькій мовах”; *Ольга Брандис* „Словотвірні гнізда повноголосних та неповноголосних коренів в українській та словацькій мовах” та з Пряшева (Словаччина): *Юлія Дудашова* „Українські (русинські, лемківські) говори в аспекті теорії мовних контактів”, *Дарина Антонякова* „Повір’я, звичаї та обряди, пов’язані з лексемою піч”; *Марія Чіжмарова* „Актуалізація підходу до вивчення української мови”. Цікавими та плідними були дискусії й обговорення доповідей учасників секції.

У другій секції „Мовознавство, зіставне мовознавство” були представлені доповіді учасників з України: *Лариси Кислюк* (Київ) „Динаміка словотвірної норми в сучасній українській мові: тенденція націоналізації”; *Лесі Буднікової* (Ужгород) „Збірні іменники у словацькій та українській мовах: словотвірний аспект”; *Ольги Хоми* (Ужгород) „Еквівалентність у словацько-українській лексикографічній практиці (на матеріалі дієслів)”; *Ольги Чернюх* (Львів) „Зображально-виражальні засоби у мові словацької реклами”. Після перерви роботу секції продовжили доповіді учасників із Пряшева (Словаччина): *Рафалія Марцинковського* „Омонімія дериватів в області назв осіб та назв неособових в словацькій і українській мовах”; *Марти Войтекової* „Родовий відмінок однини топонімів чоловічого роду в слов’янських мовах” та *Ярмили Кредатусової* „Інновації – семантичні неологізми в українсько-словацькому порівняльному плані (тотожності та відмінності)”. Цікавою частиною роботи секції стали активне обговорення доповідей і дискусія про сучасні проблеми української та словацької мов, зокрема про інноваційні процеси в лексиці та словотворенні, тенденції у сучасній словотвірній нормі та відображення їх у правописі тощо.

Роботу третьої секції „Література, культура, переклад” представлено широким тематичним спектром доповідей учасників з України, Білорусі та Словаччини. Інтерес викликали доповіді: *Людмили Шевченко-Савчинської* (Україна, Київ) „Україна, Словаччина, Польща – під покровом Івана Дуклянина. Проблеми пошуку і перекладу українською латинимовних джерел життєпису святого”; *Інни Швед* (Білорусь) „Функціональність мотивів метаморфози у словацьких і українських народних баладах”; *Йозефа Сінка* (Словаччина, Пряшів) „Етнокультурні русизми у словацько-російських перекладах”; *Леся Белея* (Україна, Київ) „Юридичні аспекти функціонування

мовного ландшафту в Україні”. Після перерви були заслухані доповіді учасників із Пряшева, які також викликали інтерес і жваву дискусію: *Яни Беланової* „Образ Богдана Хмельницького в романі та у фільмі „Огнем і мечем””; *Надії Ганудельової* „Специфіка перекладу музичних термінів у компаративному словацько-українському аспекті”; *Івани Джундолової* „Ідентифікація (самоідентифікація) та її пошуки в сучасних східнослов’янських літературах в порівнянні зі словацькою літературою”; *Валерії Юричкової* „Кітч у мистецтві або мистецтво кітчу в українській літературі 20 століття”; *Адріани Амір* „Переклади Василя Стефаника в словацькій літературі (переклад Юрія Андрічка з оглядом на специфіку творчості В. Стефаника)”.

Професійне знайомство та цікаве спілкування учасники конференції продовжили під час урочистої вечері, гостинно організованої господарями — працівниками кафедри україністики Інституту русистики, україністики та славістики філософського факультету Пряшівського університету. Матеріали доповідей конференції заплановано опублікувати у рецензованому науковому збірнику.

Лариса Кислюк (м. Київ)

Larysa Kysliuk (Kyiv)

INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE „SLOVAK-UKRAINIAN MUTUAL RELATIONS IN LANGUAGE, LITERATURE AND CULTURE”

Мовна мозаїка

СКАРБНИЦЯ — ЦЕ НЕ КАЗНА-ЩО

В усній формі офіційно-ділового мовлення почали досить активно використовувати слово **казна** пор.: *за рахунок державної казни, державна казна виснажена, привласнення мільярдів з державної казни* і под. Закріпленню цього слова, запозиченого через російське посередництво з тюркських мов, як фінансового терміна заважала його співзвучність з укр. **казна** (утворилося внаслідок злиття слів **кат зна**), яке входить до низки прислівників та займенників на зразок **казна-де, казна-як, казна-хто, казна-що** тощо. Та основна причина неприйняття лексеми **казна** й похідної від неї лексеми **казначейство** українською літературною мовою полягає в тому, що маємо слово **скарбниця** з цілим словотвірним гніздом. Тож сучасне рос. **казна** та похідні від нього потрібно перекладати так: **казна** — **скарбниця**, **казначейство** — **державна скарбниця**, **казначей** — **скарбник**, **казначейський** — **скарбницький**, **казнохранилище** — **скарбівниця**, **государственный казначейский билет** — **білет державної скарбниці** (так писали навіть на радянських грошах). Крім того, **скарбниця** вживана в переносному значенні як «зосередження природних, культурних, духовних цінностей». Пор.: *Синоп спалено і сплюндровано. Щось із сорок мільйонів збитку. Туреччина вимагає, щоб ми їм сплатили, а в державній скарбниці — ані шеляга* (З. Тулуб); *Найбільше і найдорожче добро в кожного народу — це його мова, ота жива схованка людського духу, його багата скарбниця, в яку народ складає і своє давнє життя, і свої сподіванки* (Панас Мирний).

Олександр Пономарів